

A magyar élelmiszeripar stratégiai jelentősége

Az élelmiszertermelés stratégiai jelentősége

Az élelmiszer termelés és feldolgozás globális stratégiai jelentősége a világméretű élelmiszerigény ugrásszerű növekedése és az élelmiszer előállítás ezzel szemben álló területi, ökológiai korlátai miatt egyre nyilvánvalóbb. Az elmúlt évtizedek élelmiszer-túltermelése után ismét egyre súlyosabb társadalmi-politikai kérdés az élelmiszerellátás biztonsága. Újból gond lehet egyes országok számára az importfüggés, és ezt a folyamatot radikálisan felgyorsíthatja a válság. Ezen túlmenően, az áruk világméretű szabad áramlása révén fokozottan megjelenő élelmiszerbiztonsági kockázatok felértékelik a fogyasztók szemében azokat a helyi élelmiszer előállítókat, amelyek a legnagyobb valószínűséggel tudják garantálni a biztonságot.

Ebben a helyzetben az élelmiszer előállítás területén komparatív előnyökkel rendelkező országoknak, mint amilyen Magyarország is, mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy ezt az előnyüket a lehető legjobban kihasználják. Az ország és a nemzetgazdaság alapvető érdeke, hogy az élelmiszergazdaság kiemelkedő adottságait kihasználva, korábbi versenyképességét visszaszerezve majd tovább növelve, megbízhatóan hozzájáruljon a hazai élelmiszerszükséglet kielégítéséhez, és a saját ellátás biztonságán túl, lehetőségeihez mérten hozzájáruljon az egész gazdaság fejlődéséhez.

A magyar élelmiszeripar szerepe, helyzete a magyar nemzetgazdaságban

A 25 tagú Európai Unió élelmiszer- és italipari termelésének értéke eléri a 913 milliárd eurót. A közösség feldolgozóiparának első számú ágazata 13,4%-os részesedéssel, s a legnagyobb munkaerő foglalkoztató is egyben, a mintegy 308000 vállalkozás 4 milliónál több embert foglalkoztat.

Magyarországon a 14 ágazatot átfogó feldolgozóiparon belül - stratégiai jelentősége ellenére - az élelmiszeripar részesedése az ipari teljesítményből csökkenő tendenciát mutat. Amíg 2002-ben 14,9%-os részesedéssel a 2. volt az ágazatok rangsorában, addig 2007-re részesedése 8,6%-ra csökkent (bruttó termelési értéke ekkor mintegy 2002 milliárd Ft volt). Ez az ágazati rangsorban még mindig a 3. helyet jelenti, mutatva az ágazat továbbra is kiemelkedő jelentőségét.

A magyar élelmiszeripar az élelmiszer-ellátási lánc központi eleme. Élelmiszergazdasági jelentőségére jellemző, hogy még jelenleg is a hazai mezőgazdasági termelés mintegy kétharmadát vásárolja fel továbbfeldolgozás céljából. Ez azt jelenti, hogy **az élelmiszeripar által közvetlenül foglalkoztatott mintegy 126 ezer fő mellett több százezer mezőgazdaságból élő állampolgár megélhetése függ az ágazat teljesítményétől.**

Stratégiai fontossága ellenére az ágazat súlyos válságban van. A magyar élelmiszeripar nem tudta kihasználni az EU csatlakozásból adódó lehetőségeket, hazai beszállítói pozíciója csökkent, különösen a többi új csatlakozó tagállamból származó import térnyerésével szemben. Exportorientáltsága ugyanakkor jelentős, külkereskedelmi mérlege még mindig pozitív, ez a szaldó azonban fokozatosan csökken. Jövedelemtermelő képessége évek óta romlik: adózás előtti eredménye 2006-ról 2007-re például mintegy 40%-kal zuhant, jelentősen alulmúlva a hazai mezőgazdaság hasonló mutatóját.

A kibontakozás lehetőségei

Az általános, minden ágazatot befolyásoló gazdasági/szabályozási környezet kedvező megváltoztatásán túl (elvonások jellege, mértéke, jogbiztonság, vállalkozásbarát adminisztráció stb.) a magyar élelmiszeripar válságból való kibontakozásához sürgős lépéseket kell tenni:

- **Biztosítani kell a vállalkozások forrásokhoz jutását testre szabott finanszírozási konstrukciók ösztönzésével.**
- **Fókuszálni kell az ÚMVP forrásokat a magasabb hozzáadott érték előállítására irányuló fejlesztésekre.**
- **Ösztönözni kell a szakágazatok szerkezetátalakítását, a koncentrációt és a specializációt.**
- **Szabályozással, a támogatási feltételek megfelelő kialakításával, a partnerek összehozásával ösztönözni kell a piaci szereplők szorosabb együttműködését, integrált termékpálya rendszerek kialakítását.**
- **A tömegtermékek előállítása helyett a magasabb minőségű termékek előállítását kell előtérbe állítani. Ösztönözni kell az erre irányuló kutatást és fejlesztést.**
- **A kutatási-fejlesztési valamint marketing támogatások területén előnyben kell részesíteni az együttműködésben megvalósuló tevékenységeket.**
- **Segíteni kell az élelmiszeripar és a HoReCa szektor szereplőinek együttműködését, ösztönözni kell a KKV-k és a nagy feldolgozók közötti (pl. választékbővítési célú) beszállítói kapcsolatok kialakítását.**
- **Segíteni kell az élelmiszeripari KKV-k szorosabb integrálását a vidékfejlesztési programokba, célzott vidékfejlesztési támogatásokkal (pl. Leader); ösztönözni kell részvételüket a True Food kezdeményezésben.**
- **Az egyenlő versenyfeltételek megteremtésében és fenntartásában, a fekete – szürke gazdaság visszaszorításában továbbra is hatékony kormányzati intézkedéseket kell tenni.**

- **A Magyar Élelmiszerkönyvben ki kell alakítani a prémium termékekre vonatkozó előírások - önkéntes alapon működő - szabályozási rendszerét. Ösztönözni kell a minőségi rendszerekben való részvételt.**
- **Az élelmiszeripari szakirányú képzést minden szinten az ipar igényeihez kell igazítani. A magyar tulajdonú/vezetésű élelmiszeripari vállalkozásokra alapvetően jellemző túlélő, vagy legfeljebb követő stratégiai felfogás miatt különösen fontos a stratégiai szemléletű menedzserképzés.**
- **Végezetül, nem hanyagolható el a fogyasztók tájékoztatása/képzése az élelmiszerekkel kapcsolatos lényeges tudnivalókkal kapcsolatban. Szükség van a fogyasztói tudatosság erősítésére, a tévhitek eloszlatására, a fogyasztóvédelem, az élelmiszertermelés társadalmi, környezeti stb. vonatkozásainak megismertetésére.**

Forrás: VM – Élelmiszer-feldolgozási Főosztály